

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

OCHRANA OSOBNOSTI - část I.

Právo na ochranu osobnosti fyzické osoby upravuje občanský zákoník jako jednotné právo. Jeho funkcí je zabezpečit v občanskoprávní oblasti důslednou ochranu respektování osobnosti fyzické osoby a její individuální integrity jako nutnou podmínku její důstojné existence i jejího celkového svobodného rozvoje.

Právo na ochranu osobnosti fyzické osoby upravuje občanský zákoník jako jednotné právo. Jeho funkcí je zabezpečit v občanskoprávní oblasti důslednou ochranu respektování osobnosti fyzické osoby a její individuální integrity jako nutnou podmínku její důstojné existence i jejího celkového svobodného rozvoje.

V jednotném rámci práva na ochranu osobnosti existují jednotlivá dílčí práva, která zabezpečují občanskoprávní ochranu jednotlivých typických hodnot osobnosti fyzické osoby jako neoddelitelných součástí její celkové fyzické a psychické integrity. Jednotlivá dílčí práva na ochranu osobnosti fyzické osoby musí být chápána pouze jako demonstrativní. Generální klauzule § 11 ObčZ v souladu s koncepcí přirozených práv člověka umožňuje rozšíření jednotlivých stránek všeobecného osobnostního práva. Generální klauzule z jednotlivých dílčích práv výslovně uvádí za současných společenskoprávních podmínek jako typické zejména právo na ochranu života a zdraví zahrnující oblast medicíny a biomedicíny, právo na občanskou čest a lidskou důstojnost, jakož i právo na jméno. Do rámce všeobecné úpravy § 11 ObčZ dále patří výslovně zakotvené právo na soukromí fyzické osoby, včetně respektování rodinného života.

V souvislosti s ochranou osobního soukromí fyzických osob zbývá dodat, že ochrana soukromí osobnosti fyzických osob tzv. veřejného zájmu (politici, sportovci, umělci, vědci) je z logiky věci omezenější, neboť širší informace o činnosti a aktivitách osob tohoto druhu odpovídají veřejnému zájmu.

Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě (sp. zn. 23 C 52/96) a Vrchního soudu v Praze (sp. zn. 2 Co 96/99) rozšiřujícím výkladem připouštějí, že neoprávněným porušením práva na život jedné fyzické osoby může dojít i k neoprávněnému zásahu do práva na soukromí druhé fyzické osoby a v důsledku toho k uložení peněžité náhrady podle §13 odst. 1,2 ObčZ ve prospěch této druhé fyzické osoby.

Vyžaduje to však splnění dvou předpokladů: mezi osobami, o které jde, skutečně existovaly úzké a pevné sociální, morální, citové a kulturní vztahy vytvořené v rámci jejich soukromého a rodinného života, které sloužily k rozvíjení a naplňování osobnosti této druhé fyzické osoby, a dále že takto vzniklou nemajetkovou újmu lze u druhé fyzické osoby charakterizovat jako újmu, která ve značné míře snižuje její důstojnost anebo její vážnost ve společnosti.

Do rámce všeobecné úpravy § 11 ObčZ je třeba dále zahrnout i právo na projevy osobní povahy. S ohledem jen na demonstrativní výčet jednotlivých dílčích práv v § 11 ObčZ lze i s poukazem na Listinu soudit, že do rámce jednotného práva na ochranu osobnosti fyzické osoby patří v současných společenskoprávních podmínkách, i výslovně nezmiňené právo na ochranu osobní svobody, a s ním úzce spjaté právo na ochranu rovnosti fyzických osob jako další významné hodnoty osobnosti. Subjektem práva na ochranu osobnosti může být toliko fyzická osoba, neboť pouze u ní lze v pravém slova smyslu hovořit o osobnosti. Právo na ochranu osobnosti podle § 11n. ObčZ přitom náleží každé fyzické osobě bez rozdílu; náleží tudíž i nezletilé fyzické osobě.

Ochrana názvu a dobré pověsti právnické osoby jsou zvláště upraveny v § 19b ObčZ; specifická ochrana obchodní firmy podnikatele zapsaného v obchodním rejstříku, ať již jím je fyzická či právnická osoba, je upravena § 8 až 12 ObchZ; na podnikatele, kteří nejsou zapsáni v obchodním rejstříku, se úprava o obchodní firmě, a tedy i ochrana podle § 8 až 12 ObchZ, nevztahuje.

Pod občanskoprávní ochranu podle § 12 ObčZ spadají písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzických osob či jejich projevů osobní povahy.

Písemnosti osobní povahy tvoří např. dopisy, deníky, zápisky atd. neboli písemnosti, které nejsou určeny pro veřejnost. Z toho důvodu mezi tyto písemnosti nepatří např. obchodní korespondence, úřední spisy atd.

Podobiznou je portrét fyzické osoby, na kterém je zachycena její podoba. Obrazové snímky představují zachycení podoby fyzické osoby na obraze. Zvukové záznamy zachycují hlasový projev na jakémkoli nosiči zvuku.

Písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy smějí být zásadně pořízeny anebo použity jen se svolením té fyzické osoby, které se týkají. Toto svolení nemusí mít zvláštní formu (za určitých okolností může být dáno i konkludentně).

Jednou dané svolení k pořízení či užití těchto osobnostních statků lze odvolat (tím však není dotčena případná odpovědnost za vzniklou škodu).

Stanovisko Nejvyššího soudu České republiky (21 Cdo 1009/99 – R 39/99) připuštěním důkazu, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými předpisy, by došlo k porušení práv fyzické osoby či právnické osoby; proto soud takový důkaz jako nepřipustný nemůže a nesmí provést. Kdyby totiž soud přihlížel podle názoru Nejvyššího soudu i k důkazu provedenému v rozporu s obecně závaznými předpisy, promítlo by se to nepřipustně do skutkového stavu a tím i do rozhodnutí ve věci samé. Nelze připustit, aby při činnosti soudu, kterou je zajišťována ochrana fyzických a právnických osob, docházelo k porušování či využívání porušení jiných práv těchto osob. Změnu posuzování přineslo novější stanovisko Nejvyššího soudu, v němž se mj. poukazuje na to, že konkrétně v civilním procesu jde o poměrně často se vyskytující případy, zejména v manželských sporech, kdy např. manželka jako důkaz o nevěře svého manžela předloží v rozvodovém řízení fotografii, která jí byla zaslána neznámou osobou a která zobrazuje manžela v určité kompromitující situaci.

V § 12 odst. 2,3 jsou stanoveny výjimky ze zásady, kdy je třeba svolení fyzické osoby k pořízení anebo k použití písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazového snímku a zvukového záznamu. Jde o případy stanovené zákonem – zákonná licence úřední, umělecká, vědecká a zpravodajská.

Občanskoprávní sankce za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti podle § 13 – ať jde o zásah objektivně způsobilý porušit osobnost, či o zásah objektivně způsobilý osobnost pouze ohrozit, jsou založeny na objektivním principu, tj. nevyžaduje se vedle neoprávněnosti zásahu i zavinění původce neoprávněného zásahu.

Spočívá-li však zásah ve skutkových tvrzeních difamující povahy, zproští se původce neoprávněného zásahu občanskoprávní sankce, jestliže prokáže, že tato tvrzení jsou pravdivá. To však neplatí, jednalo-li se o taková skutková tvrzení, která tvoří zásah do práv na ochranu osobního soukromí, jehož předmět tvoří vnitřní – intimní – sféra určité fyzické osoby včetně jejího rodinného života.

Krajský soud v Ostravě v jednom ze svých rozhodnutí dovodil, že: Do občanské cti fyzické osoby chráněné ust. §11 a násl. ObčZ lze neoprávněně zasáhnout nejen zveřejněním difamujících skutkových tvrzení týkajících se fyzické osoby, ale též publikací nepřipustných hodnotících úsudků o této osobě. Jsou-li v kritice k charakterizaci určitých jevů a osob použity výrazy, jejichž míra expresivity je ve značném nepoměru k cíli kritiky a z nichž vyplývá úmysl kritizovanou osobu urazit, jde o kritiku nepřiměřenou, která je způsobilá zasáhnout do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby.

Soudní praxe rozlišuje subjekty občanskoprávních sankcí.

Je-li pisatelem článku, resp. autorem relace, osoba rozdílná od zaměstnance vydavatelství, resp. od rozhlasové, televizní, filmové právnické (fyzické) osoby, může se neoprávněným zásahem postižená fyzická osoba domáhat občanskoprávní ochrany své osobnosti podle § 13 ObčZ buď samostatně na pisateli článku, popř. autorovi relace, anebo samostatně na právnické či fyzické osobě, anebo – zřejmě nejúčelněji – na obou z nich společně.

Bude-li však pisatelem článku, resp. autorem relace, zaměstnanec vydavatelské, rozhlasové, televizní, filmové právnické, popř. fyzické osoby, pak se postižená fyzická osoba může podle platné právní úpravy domáhat občanskoprávní ochrany podle § 13 ObčZ pouze na právnické osobě, popř. fyzické osobě za předpokladu, že zaměstnanec byl použit k činnosti právnické, popř. fyzické osoby, a dále, že k neoprávněnému zásahu došlo při této činnosti. Správně proto rozhodl Krajský soud v Ostravě (23 C 102/96), že i vydavatel periodického tisku může do osobnosti fyzické osoby neoprávněně zasáhnout zejména nepravdivými či pravdu zkreslujícími údaji anebo nepřipustnou kritikou, a to nejen v článku redakce či v článku jeho redaktorů, nýbrž i v článku osoby, která je odlišná od vydavatele a jeho redaktorů, pokud jsou v článku obsaženy údaje objektivně způsobilé zasáhnout do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby. V této souvislosti se správně argumentuje, že vydavatel periodického tisku musí před uveřejněním údajů, resp. kritiky, vždy zvažovat, zda uveřejnění takovýchto údajů či hodnocení nepovede ke snížení vážnosti a důstojnosti fyzické osoby. Není přitom rozhodné, že vydavatel spolu s uveřejněním těchto údajů či kritiky zároveň uvedl, že nevyjadřují názor redakce.

Občanskoprávní ochrana osobnosti fyzické osoby se poskytuje jen proti takovému zásahu do jejích osobnostních práv, který lze kvalifikovat jako neoprávněný. Neoprávněným je takový zásah, který je v rozporu s objektivním právem. Takovým je zásadně každé nepravdivé či pravdu zkreslující tvrzení o fyzické osobě, která zasahuje do její osobnosti.

O neoprávněný zásah podle § 13 ObčZ nepůjde v první řadě tam, kde dotyčná fyzická osoba k zásahu do své osobnosti svolila, dále tam, kde takový zásah výslovně dovoluje zákon (zákonné licence), a konečně tam, kde k zásahu došlo v rámci výkonu subjektivního práva, popř. práva v rámci plnění zákonem uložené právní povinnosti.

V poslední době vystoupila do popředí zájmu nejen soudní praxe, ale i občanské veřejnosti otázka vzájemného vztahu a případného střetu práva na svobodu projevu a na informace a jejich šíření na straně jedné a práva na ochranu osobnosti fyzických osob v těchto případech, kdy byla v médiích použita satira, resp. parodie (fraška, karikatura, tzv. novinářská kachna), za účelem zesměšnění a ironizování některých záporných společenských jevů. I pro tyto případy platí čl. 17 odst. 1 Listiny, podle kterého jsou svoboda projevu a právo na informace zaručeny, jakož i čl. 17 odst. 4 Listiny, podle kterého svobodu projevu i právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření, které je v demokratické společnosti nezbytné, mj. i tehdy, jde-li o ochranu osobnosti fyzické osoby (§ 11n. ObčZ).

Řešení konkrétního případu bude samozřejmě vždy záležet na posouzení všech jeho jednotlivých okolností a zvláštností. U satiry, resp. parodie, přitom nelze zapomínat na jedno: u satiry, resp. parodie, které, jak známo, operují u na rozdíl od jiných žánrů s podstatně vyšším stupněm nadsázky, musí být dbáno o to, aby záměr, který sledují, byl co do svého celkového obsahu, ale případně i co do grafického odlišení, zprostředkován tak, aby průměrnému rozumně uvažujícímu čtenáři či posluchači bylo jasné a srozumitelné, že jde o něco smyšleného a nevážného, a nikoliv o podání nějaké vážné míněné, reálné informace.

Doufám, že tento pohled na ochranu osobnosti pomůže poukázat na důležitost této tematiky, která se týká všech jedinců.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)

- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)